

Új érettségi tárgy

Népi iparművészet

Érettségi tárgy lett a népi iparművészet — az országban elsőként — a pécsi Komarov gimnáziumban. A fakultatív tárgyat választó diákok az érettségi bizonyítvánnyal együtt „C” kategóriás díszítőművész szakkörvezetői engedélyt is kapnak. A szövéssel és hímzéssel a gyakorlatban, a néprajzzal elméletben foglalkoznak a diákok. A népi iparművészet tantárgy témaköréit és követelményrendszerét az iskolában tanító Nagy József-né Bakodi Erzsébet népi iparművész állította össze, a tankönyv megírására a Pécsen alkotó országos hírű néprajztudóst, Andrásfalvy Bertalant kérték fel.

Az új tárgyat a harmadik osztálytól kezdve választhatják a tanulók. A heti egy tanórán kívül múzeumi gyakorlatra is járnak, a néprajzi múzeumban ismerkednek meg a gyűjtés, feldolgozás és raktárrendezés alapjaival, módszereivel. A Baranya megyei Népművészeti Szövetségben részt vesznek a termelőmunkában is, itt sajátítják el a szövés, hímzés munkafolyamatait a tervezéssel együtt. Jelenleg tizenhat negyedikes tanulja a népi iparművészetet, az iskola év végére mindegyikük „mesterművét” — népi motívumok felhasználásával tervezett szőttést, hímzést — készíti.

A környezetvédelemről

Tegnap, kedden délután Szegezen, a Hazafias Népfront Csongrád megyei bizottságának tanácskozótermében tartotta ülését a HNF Csongrád megyei környezetvédelmi bizottsága. Dr. Mester János elnöki megnyitóját követően Fischer Lajos, a megyei népfőbizottság politikai munkatársa értékelte az 1983. évi környezetvédelmi társadalmi program végrehajtását.

Ezt követően dr. Mayer Tibor, a környezetvédelmi bizottság titkára adott tájékoztatót a HNF Csongrád megyei elnökségének november 30-i üléséről.

Családi karika

Égész hálózat dolgozik azon, hogy a születő gyermek egészséges legyen, édesanyja pedig egészséges maradjon. Nagyszerű ölet született Szegezen: ugyanez a hálózat talán tudna segíteni abban is, hogy boldog ember legyen a gyermek is, anyja is, apja is. Varázsos szó a boldogság, minden embernek kívánjuk, de alig-alig tudjuk a módját, hogyan lehet valaki tartósan boldog. A boldogtalan házasságokra viszont statisztikák öntik az adatokat. Az összefüggéseket is tudjuk a rendezetlen családi élet és a gyermeknek talán egész életére ható boldogtalansága között, és természetesen a fordítottját is. Családi melegségben fölnővő, józan főfogással nevelt gyermeknek nagyobb az esélye, hogy később saját életét is az otthoni példa szerint rendezze be. Aki tehát a gyermek megszületése előtt, a születés pillanatában, és a csecsemőkori életén tud segíteni, lehet hogy generációk életébe szól bele.

ne tessék félni, nem fog fájni, mert erős családias lehet a vége. Ne köntörfalazzunk, olyan szó is elhangzott, hogy semmi pénzért nem lenne hajlandó megismételni, a második gyerekről tehát már most lemond. Persze hogy jobban esett hallani az örömet, hogy könnyen ment. azért is, mert ez hangzott el többször, de segíteni kell a leendő anyáknak az esetleges illúziók felretételében is legalább annyira, mint az indokolatlan rémképek eloszlatásában. Volt olyan is, aki-nél gép jelezte csupán a fájások sűrűsödését, ő maga igen keveset érzett belőlük. Mondta is azonnal, szívesen vállalja a másodikat.

Kulcskérdése volt a beszélgetésnek, ki mikor érezte anyának magát. A kimerültség kábulatában inkább az a tudat dolgozott, hogy túl vagyok rajta. Az egyik anyaszava: „Tiszta ideg voltam, de amikor megláttam, majdnem fölnevettem. Egészséges a gyermekem! „Úgy tűnik, az anyai érzés első neve: aggodalom.” Előtte vesémmel kezelték, féltem, hogy nyom marad nála is. „Az első közvetlen találkozás neve pedig: kedves ügytelenség.” „Odahozták, mellém tettek. Mit csináljak vele? Elkezdtem takargatni, de rámszóltak, hogy ne takargassam azt a gyereket. Hát mit csináljak? Ismerkedjenek!” Másik anyamondja: „Egy órával később jött rám a reszketes idegesség, ha megkaptam volna, akkor setudtam volna megfogni. Nem volt rá erőm.” Ahogy a kábulat és fáradtság múlt, úgy nőtt egy másik aggodalom: szopik vagy nem szopik? Miért nem szopik? Van-e, lesz-e elég tej? Majdnem sírtam. Amikor kihozták, mindig aludt. Költögesed! Hogyan? Húzgáld a haját! Biztosan nem húzigáltam annyira, mert nem ébredt föl. Itthon aztán annyit szopik, amennyi belefér.

hegne tölteni. Az apukákat ne hagyjuk ki. most is ők vigyáznak otthon, amíg a családi karikának elkezdett — becézett — beszélgetés folyik. Néhányan még jöttek az első foglalkozásokra, de lemorzsolódtak ők is. Sok a munka, ház épült, pénz kellett stb. Vastagon húzták alá a honvédség jóindulatát: egy hétre rendkívüli szabadságot adott a papának.

Az egyik apáról az a mese szól, hogy nála nélkül nem lett volna első fürösztés. Ordított a gyerek, reszkettett az anyja. „Na, add ide! Ő megfogta két kézzel, én meg lögyböltem rá a vizet.” A másikról másik mese száll. Egy teljes hétig mindennap elkésett a munkából, induláskor visszavisszaszaladt csokolgatni fiát-feleségét. A harmadik azonnal fölkapja, ha hazaér. „Hagyd már, elkapatod. Igazad van, nem jó a gyereknek, ha mindig fölveszik. Te ne vedd föl egész nap, de én fölveszem, ha meglátom.” A negyedik? Férfiasan sirt, amikor meglátta elsőszülöt gyermekét, és természetesen vele sirt hitvese is. Létezik akkora öröm, amely képes megrikatni az erős embereket is.

Nem tudom, ki kell-e egyáltalán mondanom, hogy a *roszketi kísérlet* sikerült. A következtetés egyenes: érdemes lenne folytatni. A szándékban nincsen hiány, ez hallottam a beszélgetést vezető *Vighné Magyar Gizella* védőnőtől, dr. *Tari Zoltán* körorvostól és dr. *Kozocso Gabriella* gyermekgyógyásztól, de ez a szándék önmagában kevés. Mondjuk ki férfiasan, akkor is, ha fáj: aggasztóan kevés gyerek születik mostanában. Olyan kevés, hogy a leendő anyák nem adják ki a családi kör — családi karika — optimális létszámát. Ha tovább gondoljuk, tovább sötétül a kép: alig lesz gyerek, aki az első osztályba beiratkozson majd. Felelősségerzet diktálja, hogy összes következményeire föl kell hívni a figyelmet, de maradjunk most a legbiztosabb körülménynél. Anyának lenni lehet gond, lehet néha fájdalom is, de fölségesen gyönyörű, semmi mással nem pótolható, egészségesen emberi érzés.

Horváth Dezső

Express-mérleg

Utak külföldön, helföldön

Tíz nappal év vége előtt a legfontosabb tapasztalatokat összegezte az Express Diák- és Ifjúsági Utazási Iroda Csongrád megyei kiindulási pontján. A gyorsmérleg biztató, pozitív eredményeket mutat. Az egyre nehezező gazdasági körülmények, az útiköltségek ár-emelkedései intenzívebb feladatokat adtak a kirendelt dolgozóknak. Munkájuk eredményességét jelzi, hogy az idei utazási létszámtervüket 130 százalékra sikerült teljesíteniük.

Az iroda szolgáltatásait több mint 7 ezer külföldre utazó fiatal vette igénybe, határainkon belül 21 ezer fiatal utaztatott. Idén 16 ezer Szegezen látogató fiatal fogadtak. A Szegezi Ifjúsági Napok kiemelt rendezvényei mellett bizto-

sították az Express Sportnapok, valamint az egyéb sportversenyek szolgáltatásait, kongresszusok, konferenciák rendezésében vettek részt. A fiatalok utaztatásán, üdültetésén kívül a szórakoztatás új formáit jelentkeztek. Az Express szervezésében hallgatták Szegezen a *Hungária*, az R-GO együttest, *Zoránt*, illetve láthatták a sportcsarnokbeli *Lézer-show-t*. Végezték a klasszikus idegenforgalmi munkát: váltottak valutát, árusítottak menetjegyeket, s csakúgy, mint eddig, idegenvezetést is biztosítottak. A József Attila Tudományegyetemmel közösen vállalták idegenvezetői képzést.

Az eredmények ellenére sem hallgatható el, hogy a fiatalok igényeit nem tud-

ták minden esetben maradtalanul kielégíteni. Így például a tavaszi, nyári tanítási szünetek idején, amikor is kevésnek bizonyultak a meglévő szálláshelyek. Mint azt a tegnapi értekezleten is hangsúlyozták, a megnövekedett feladatoknak csak úgy tudtak megfelelni, hogy hozzáértő külső munkatársak segítettek az iroda dolgozóit. Lénárt Béla, az iroda vezetője közönte meg ügyszeretettüket.

Milyen lesz az 1984-es Express-év? Várható a diák utazási iroda kedvezményrendszerének felülvisszálata, bár a meglévő lehetőségek sincsenek kellőképp kihasználva. A megyei kirendeltség leglényegesebb feladatának tekintik, hogy lelkiismeretes, pontos információkkal tudjanak szolgálni ügyfeleiknek. Áraik idén sem emelkedtek jelentősen, ez egyben jövőre sem várható gyökeres változás, de a szolgáltatásaik színvonalában igen.

Terveik szerint jövőre is indul különvonat a *Moszkva-Leningrád útvonalon*; *Odesszába*, a testvérvárosba is utazhatnak csoportok. A helyi programok között a *megegyezések szeretőinek megismertetési a fiatalokkal*, akik pedig távolabb kívánnak utazni, azok is megfelelő ellátásban részesülnek majd. Szeretnék bővíteni az olcsó szálláshelyek körét, töreksenek a kollégiumok jobb kihasználására. A túrákról, az üdülési lehetőségekről nyomatványokkal időben értesítik az érdeklődőket.

*
Kedden az Express budapesti székházában tájékoztatták az útszágírókat a szervezett autóstópos utazási forma részleteiről. Elmondták: az új év első munkanapjától, azaz 14-35 évek magyar állampolgárait — és a határainkon kívülről diákok — 150 forintért autóstópos utazási igazolványt vásárolhatnak az ország 39 Express-kirendeltségénél.

Múzeum a pusztán

Agrártörténeti Múzeum alakult az ország egyik legnagyobb gazdaságában, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban. Az állandó kiállítás a Mo-hács-Bóly-Sikló közötti baranyai táj — a kombinát mai területe — mezőgazdálkodásának történetét mutatja be, különös tekintettel a múltbeli nagyüzemek gazdálkodására. A múzeum stíluszerűen a kombinát egyik legrégibb pusztáján, a Bólyhoz tartozó Békápusztán kapott helyet, s kedden nyitotta meg kapuit a látogatók előtt.

A tájban szigetként elhelyezkedő Békápuszta maga is hiteles relikta a feudális jellegű agrártermelés-

Az volt a próbaútjára bocsatott gondolat lényege, hogy az anyai terhességének első napjaitól számítva a csecsemő egyéves koráig havonta gyűljenek össze feleségek és férjek, és hozzáértő vezető segítségével beszéljék meg mindazt, ami foglalkoztatja őket a gyermekvárás, illetve gyermekápolás napjaiban. Lényeges szempont: saját érzéseiket is. *Boda Domkos* professzortól indult a gondolat, és lelkes támogatókra talált azonnal. Higgadt bölcsesség diktálta, hogy néhány helyen szervezzenek először családi köröket, gyűjtsék össze a hasznos és kellemetlen tapasztalatokat egyaránt, és csak a hasznosat vigyék tovább.

Röszkén csöppentem be egy meghitt beszélgetésre. Csupa olyan édesanya volt együtt, aki a közelmúltban szülte meg gyermekét. A beszélgetés témája is ez volt: az anyaság érzése. Benne a szülés érzése is. Régóta mondtuk, hogy az anyai ösztön, az anyai szeretet, az anyai gondoskodás velünk született örökségünk, szép tulajdonságunk, és az élővilág legtermészetesebb sajátossága, ennél fogva nem is nagyon boncolgatjuk. Lehet, hogy nem is vesszük észre minden mozgatóját. Ha tehát az anyák maguk beszélnek erről, olyan vonásokat is fölfedezhetnek magukban, amelyekre eddig nem is gondoltak. A szeretet és a ragaszkodás tudatos cselekvések sorával párosulhat, és erősödhet is általuk.

A fájdalom nélküli szülésről régóta beszélünk már. Most hallhattam néhány anyát, aki tanúsította, hogy van ilyen, de azt is hallottam, hogy néhányan bizony megszenvedtek gyermekükért hosszú vajúdásuk alatt. Értelmetlennek tűnik tehát a ráolvasásszerű biztatás, hogy

Külön tétele a beszélgetésnek a fürösztés. Jaj, megfullad! Jaj, vizes lesz a köldöke! Jaj, hogyan fogjam meg! Aztán a gyönyörű elbeszélések sora arról, mennyire röpököl a gyerek az örömtől, amikor a fürdetés előkészületeit látja. Hogyan csapkodja a vizet!

Nagyot ugrok most, mert az egyetlen beszélgetés anyagával két újságot is tele le-

Vonatok, autóbuzsok az év végi csúcsforgalomban

A közlekedési vállalatok az előző évek tapasztalatainak figyelembevételével jó előre felkészültek a várható karácsonyi csúcsforgalomra. A MÁV 79 mentesítő vonatot indít a csúcs idején, vagyis december 22. és január 2. között. A legtovább ünnepi vonat a budapesti pályaudvarokról indul. Az elmúlt hetekben valamennyi vonat műszaki állapotát ellenőrizték, s különös gondot fordítottak a fűtőberendezések rendbehozatalára. Megszervezték a csúcsforgalom idejére az információszolgálatot is: az állomásokon külön feliratok tájékoztatják az utasokat a mentesítő vonatokról, a peronokon utaseligazító vasutasok teljesítenek szolgálatot, akik bármilyen utazással kapcsolatos kérdésre válaszolnak. A pénztáraknál is teljes üzemben dolgoznak majd a nyitvatartási időt meghosszabbítják, a sorban állások elkerülésére pedig a szokásosnál több pénztárnál lehet menetjegyet váltani.

A Volán-vállalatok is felkészítették az autóbuzsokat az év végi csúcsforgalomra, hogy kifogástalan állapotú járművekkel bonyolíthassák le a várható nagyobb forgalmat. Budapesten a két legnagyobb Volán pályaudvarról, az Engels tériől, illetve a Népstadion mellett levőről 50-55 kisegítő járatot indítanak december 23-án, amikor a legnagyobb utasforgalomra számítanak. Igyekeznek messzemenően alkalmazkodni az utasok igényeire, enhez arra is szükkén van, hogy aki csak teheti, elővételben váltsa meg jegyét mindkét irányban. Ennek érdekében mindenhol megerősítették az elővételi pénztárakat. Valamennyi Volán-vállalat megfelelő számú tartalékbuszról is gondoskodik, hogy a váratlan utazási igényeket is ki tudják elégíteni. Az ünnepi forgalmat úgy szervezik meg, hogy minden mentesítő vonathoz kapcsolódjon Volán-járat.

A 20. századi családtörténeti regény

Szegezi egyetemi oktató, H. Szász Anna Mária könyve jelent meg nemrég a *20. századi családtörténeti regény* címmel a *Modern Filológiai Füzetek*-sorozatban. A tény már önmagában is érdekes, hiszen túlságosan gyakorinak éppen nem mondható, hogy ily átfogó témakörben, kötetnyi terjedelemben humán tudományokkal foglalkozó szegedi kutató művét forgathassa az ember. Ráadásul a vizsgált irodalmi jelenség önmagában is van annyira izgalmas, hogy igényt tarthat a szélesebb érdeklődésre. Ennek egyik okát éppen a szerző fogalmazza meg, ekképpen: „A családtörténeti regény az egyik oldalán a történelmi és a társadalmi regény kombinációjának tekinthető, a másik oldalán pedig olyan policentrikus, »sokhősű« regénynek, amely csak látszólag az, valójában átmeneti típus a policentrikus és monocentrikus regény között, amennyiben a hősök (az egymást követő nemzedékek képviselői) tulajdonképpen egyazon »lény« folytatásai, illetve több személy alakjában történő kivételései.”

Thomas Mann *Buddenbrook-háza*, *Gorkij Artamonokja*, *Galsworthy Forsythe Sagája*, *Roger Martin du Gard A Thibault-család* című műve, de akár *Babits Haláljai* vagy *Fejes Endre Rozsdatemető* című regénye — egytől-egyig e regénytipushoz illeszthetők. Am mar ad a bonyolult vizsgálódásra készítendő kérdés: hogyan, miként, milyen összefüggések, különbségek, azonosságok, társadalmi-életkultúrisztétikai ismérvek alapján vehetőek össze és különíthetők el ezek az értékes irodalmi alkotások, hogyan kategorizálhatók, sajátos

D. L.